

Ulike metoder for å fjerne en arbeidstaker i Osloskolen

Fronten etableres

På personalmøtet onsdag 5.april 2017 på Oslo Handelsgymnasium, OHG, kommer rektor inn i auditorium 3. Her er hele personalet samlet denne dagen rett før påskeferien. «*Jeg vil ikke ha noen spørsmål og heller ikke noen diskusjon om det jeg skal si nå*», sier rektor. De tilstedeværende blir helt stille... Hva er dette? Rektor fortsetter: «*Clemens har stevnet skolen for retten. Jeg hadde ønsket at jeg slapp å lese det på Nettavisen*». Ingen reaksjon fra noen bortsett fra en språklærer som sitter to benkerader foran meg. Hun snur seg og møter mitt blikk i et lite sekund. Det var den lille empatien og omsorgen jeg fikk fra de hundre tilstedeværende. I tiden etter var det ingen som spurte meg om noe som helst. Men avstanden til mange kolleger ble nå til å ta og føle på.

Skolesjefen spiller sjakk

2.juni 2017 blir lærerne på OHG kalt inn på personalrommet i storefri. Det er trangt om plassen. Rektor kommer inn og forteller at han har søkt seg over til en annen videregående skole i Oslo fra 1.oktober. Ingen forstår noe. Å være rektor på OHG henger veldig høyt. Å flytte frivillig fra rektorjobben på OHG der han har et arbeidsrom som er større enn et vanlig klasserom, til en skole med et «kott» som rektors kontor? Rektor mottar mange empatiske ytringer. Jeg står stille og tenker at skolesjefen igjen spiller sjakk med sine rektorer. Hennes hovedmål om å gjøre Osloskolen til en suksesshistorie vil ikke tåle at rektor på OHG blir bedt om å møte i retten. Derfor blir «Løper», rektor (OHG) flyttet til F7. Lærerne er kun «bøndene» i skolesjefens rocade.

Sterkere virkemidler

Det siste Stortinget gjorde før det ble sommerferie i 2017, var å forsterke elevenes rettigheter i Opplæringslovens paragraf 9 A 5. Nå skulle rektor ha en umiddelbar handlingsplikt når elever følte seg krenket. Rektor gikk på kurs før skolestart 2017 om endringer i Opplæringsloven. Likevel ble ingen på OHG orientert av rektor om konsekvensene av endringene i Opplæringsloven eller hvordan ledelsen hadde tenkt å praktisere den. Nå skulle elevenes subjektive opplevelse gjøres om til en objektiv sannhet. Implikasjonen av dette er faktisk at hvis en elev føler seg krenket, så har krenkelsen funnet sted. Uansett: Læreren sitter med bevisbyrden.

Fra klasserommet

Jeg startet undervisningen i en tredjeklasse i historie og religion. Noen av elevene hadde jeg også i programfaget Politikk og menneskerettigheter. Ingen hadde i forkant fortalt meg om at klassen hadde hatt store miljømessige utfordringer året før. Kontaktlærer informerte meg ikke om at elevene fikk lov til å slippe å få faglige spørsmål fra lærer fordi det ifølge elevene gjorde dem usikre og engstelige. Jeg startet opp med timens tema, som var den franske revolusjonen, og rakk å gi lekse i historie én gang. Dessuten rakk jeg å stille noen spørsmål til elevene i etterkant av at leksen var gitt. Jeg ante fred og ingen fare. Søndag kveld den 3.september, etter å ha hatt klassen i alt i underkant av ti timer, åpner jeg e-posten fra skolen for å forberede en ny uke. Der ligger det et brev fra rektor der han informerer meg kort om at

han tar meg ut av historieundervisningen. Det rammer meg som et knyttneveslag i magen. Rektor sender kopi av sitt vedtak til sin sjef, områdedirektøren.

Skolens trumfkort er et klageskriv fra to anonyme elever. Elevene påberoper seg også å være talspersoner for flere elever. Ved nærmere ettersyn av dokumentet, (det framkom i dokumentfilen hvem som opprettet dokumentet) framgår det at det er skrevet av kontaktlæreren i samarbeid med min avdelingsleder. Deretter er det sendt fredag ettermiddag 1.september 2017 til rektor, som i etterkant konverterte filen til en pdf-fil. Brevet inneholder ingen begreper som «krenkelse» eller «trakassering». Likevel er dette ord rektor tar i bruk. Her et eksempel på en e-post fra rektor den 4.september:

Maktens språk

«Av hensyn til skolemiljøet i klasse 3STI vil det så snart som praktisk mulig, bli innført følgende tiltak:

For å skape rom for en prosess hvor også skolens ledelse har tilstrekkelig handlingsrom til å trygge elevenes miljø, og motvirke det som av noen elever opplever som krenkelser, reduseres din undervisningsplikt i klassen. Dette skjer gjennom at det for et ikke nærmere angitt tidsrom, settes inn vikar i faget historie. Du beholder religionsundervisningen i tråd med oppsatt timeplan, og avdelingsleder Harald vil være tilstede som observatør i disse timene, i den grad det er praktisk mulig.

Dette er utøvelse av rektors lovfestede rett og plikt til å organisere og lede arbeidet ved skolen (styringsretten), og å betrakte som særlige tiltak for å trygge elevenes arbeidsmiljø etter Opplæringslovens § 9a. At henvendelsen om elevenes opplevde miljø kom anonymt, kan ikke være et vesentlig argument mot å gjennomføre ovennevnte tiltak.

Skolens hovedverneombud og lokaltillitsvalgt for Lektorlaget orienteres ved kopi av denne eposten.»

Den rettsløse lærer

Den 5.september går jeg til et møte med ledelsen sammen med min tillitsvalgte. Jeg etterlyser en dagsorden for møtet og får til svar at brevet fra elevene er å betrakte som gjeldende dagsorden. Jeg ber om å få vite hvem disse elevene er slik at jeg kan forholde meg til hva som er virkeligheten. Jeg blir fortalt at jeg står i et asymmetrisk maktforhold til elevene, og at skolen må ivareta deres rett til få være anonyme.

Det rektor ikke forteller, er at Utdanningsetaten fra 2009 har innført et poengsystem for rektorer i Oslo. Støtter rektor en elev mot en lærer, får han 5 poeng. Støtter han lærer, får han kun ett poeng. Antall poeng fører til lokale lønnstillegg for rektor. Denne ordningen ble jeg kjent med i 2018. Dokumentet som omtaler dette, finnes hos Osloskolens hovedverneombud.

Jeg sier i møtet at et anonymt brev ikke kan være en sakliste. I hvert fall ikke i et demokrati som det norske. Deretter gir jeg beskjed om at jeg gjerne kommer til møte med ledelsen, men da med en sakliste som gjør at jeg kan møte forberedt. Deretter forlater jeg møtet. Min tillitsvalgte kommer etter og forteller meg at det er jeg som eskalerer konflikten. Da vet jeg på hvilken side av bordet hun sitter.

Reprise på Kafka?

Før møtet den 5.september sendte jeg denne tilbakemeldingen til min rektor:

«Jeg reagerer med dette på at jeg kalles inn til et møte der vi skal forholde oss til et anonymt brev fra elever, som klager på min læreratferd. Den anonyme klagen overrasker meg. Det fremstår for meg som meningsløst å skulle snakke om dette, hvis jeg ikke kan få vite hvem dette gjelder. Jeg ønsker å møte dem ansikt til ansikt og ha muligheten til å avklare nærmere hva dette gjelder, og reparere og gjenopprette tillit.

Ordet «brukermedvirkning» er innført og helt sentralt i alle institusjoner og etater som arbeider med og samhandler med mennesker. Essensen i dette begrepet handler om at vi skal lytte til «brukeren»; i dette tilfelle kan vi oversette det til forholdet mellom lærer og elev. Elev og lærer skal sammen forhandle om hva som er viktig for at akkurat denne eleven kan utvikle seg og mestre utfordringene han / hun står overfor. Å forhandle om måter å arbeide sammen på, er noe elever skal lære og få erfaring med i skolen. I arbeidslivet som i dag preges av prosjektarbeid og samhandling, er samarbeidsevne helt essensielt. Det hjelper oss til å håndtere konflikter, skape gode samarbeidsrelasjoner - samhandle om krevende oppgaver. Jeg tar med åpenhet imot enhver klage fra elever, og ser frem til å samarbeide slik at vi kan justere og finne frem til gode måter å samarbeide på.»

I likhet med alle andre brev jeg har sendt min ledelse etter overfallet på meg den 15.mai 2014, ble heller ikke dette brevet besvart.

I dagene som følger erfarer jeg at elevene i klassen er usikre på hva som skjer. Jeg underviser dem i faget Religion men ikke i Historie. Jeg spør dem om ledelsen har informert dem om hvorfor de har vikar for meg samtidig som jeg er på skolen. De sier at ingen informasjon er gitt. Mandag den 11.september oppleves belastningen så stor at jeg blir sykmeldt av min lege.

Min fagforening, Lektorlaget, blir orientert av meg om at jeg er tatt av et fag grunnet anonyme anklager. De sender et brev til OHG den 7.september med bl.a. følgende betraktninger:

«Ledelsen har uten å opplyse saken og uten kontradiksjon tatt beslutning om reaksjon og tiltak. Dette er ikke i tråd med god forvaltningsskikk. Å konkludere med at Clemens krenker elever på bakgrunn av den klagen som er levert er en kortslettet prosess og en alvorlig påstand. Ledelsen har her gått fram på en lite profesjonell måte og hoppet over viktige skritt i en sak som får store konsekvenser for en ansatt. Clemens opplever seg rettsløs og jeg forstår denne reaksjonen. Å bli beskyldt av ledelsen for å utsette elever for krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering på grunnlag av denne anonyme klagen på vegne av to elever, vitner om dårlig skjønn og en manglende forståelse for hva som kreves. Elevene har ikke selv beskrevet hendelser på en måte som gjør at det er behov for umiddelbare tiltak i påvente av videre opplysning av saken.

Dessuten mener vi at anonyme klager ikke kan gi grunnlag for arbeidsrettslige reaksjoner. Det å ta en lærer ut av undervisning oppfattes av oss i denne sammenheng som en arbeidsrettslig reaksjon som man må ha saklig grunnlag for å gjøre. Også innenfor styringsretten skal det være saklig grunnlag og forholdsmessighet i reaksjonene og beslutningene.

Norsk Lektorlag krever at Clemens får tilbake undervisningstimene og at det drøftes hva som kan være gode tiltak for å ta tak i de relasjonelle utfordringene som denne klagen kan være et symptom på. Vi mener også at det er forhastet å iverksette observasjon på bakgrunn av

klagen, før man har fått høre Clemens' side av saken og hans betraktninger. Hva som er gode tiltak og hvordan de skal gjennomføres, bør også drøftes med den ansatte. Grunnlaget er for tynt og reaksjonen er urimelig og uforholdsmessig».

I svarbrev fra rektor skriver han følgende: «...jeg fastholder at opplæringslovens bestemmelser om elevens skolemiljø, etter mitt skjønn kommer til anvendelse i denne saken. Fylkesmannen understreket i sin gjennomgang av nytt kapittel 9 for rektorene (juni 2017) nettopp et skjerpert vern for elevene dersom de opplever et skolemiljø som ikke er trygt. Det ble også understreket skolens skjerpede aktivitetsplikt dersom de har mistanke eller kunnskap om at en ansatt krenker en elev, jf. OL § 9A-5».

Skolesjefen setter inn «tårnet»

I en podkast den 17. oktober 2017 fra Verden Gang ble skolesjefen intervjuet om fortid og nåtid. Hun omtaler kun én annen person, nemlig rektor NN i rosende vendinger. Nå setter skolesjefen ham inn på OHG som midlertidig assisterende rektor. Rektor NN blir av flere omtalt som skolesjefens «ryddegutt». Han hadde egentlig tenkt seg å gå av med pensjon. Men gode betingelser fikk ham på andre tanker. Nå reiste han rundt på ulike videregående skoler for å få orden på dokumentasjonen slik at Utdanningsetatens interne tilsyn i ettertid skal kunne konstatere at skolen hadde sine dokumenter i forhold til bl.a. HR, HMS mv. i orden.

Jeg denne tiden er jeg sykmeldt til 1. november, men ble kalt inn til et møte om elevklagen og min tilbakekomst i stilling ved OHG. Skolens nye rektor hadde gjort det klart at hun ikke ønsket å ha noe med «min sak» å gjøre, derfor var hun ikke med på møtet. Min fagforeningsjurist møtte sammen med min personalansvarlige. Fra skolen møtte nytilsatte midlertidige assisterende rektor NN.

Møtet varte en og en halv time og jeg siterer fra mine notater rett etter møtet:

Juristen fra Lektorlaget hamret inn at avgjørelsen om å fjerne meg er en arbeidsrettslig reaksjon. Videre sier hun at i det norske rettssamfunn så vil enhver klage måtte identifiseres for at det kan bli en oppfølging. Det er helt greit at elevene kommer til ledelsen og klager, men hvis elevene ikke vil bidra med konkret innhold eller oppgi sin identitet, så får de en helt annen posisjon overfor læreren. Eleven må lære å stå for at de tør å ta opp ting. De fleste lærere er i utgangspunktet profesjonelle og tåler å ta imot klager. (Personlig notat av den 17. oktober 2017).

Arbeidsgiver definerer arbeidsretten

Midlertidige assisterende rektor NN hevder med styrke at dette at skolen har tatt meg ut av undervisningen ikke er en arbeidsrettslig reaksjon. Derfor har elevene rett til å være anonyme. Videre: «Hvis vi tvang elever å stå fram, ville de trekke klagen i frykt for sanksjoner fra lærer. Elevene frykter at lærer straffer dem med lavere karakterer. Det er elevens oppfatning av det som skjer som gjelder». Midlertidige assisterende rektor r NN snakker om makt, at jeg som lærer har mye makt og står i et asymmetrisk maktforhold til elevene. Når jeg spør om det at de to anonyme elevene truer med å skifte skole har noe med makt å gjøre, blir dette avvist. Heller ikke det at elever får støtte til å formidle sine synspunkter av klassekontakten har ifølge midlertidige assisterende rektor NN noe med makt å gjøre.

Midlertidige assisterende rektor NN forsvarer ordningen med at en elevklage skal gå direkte fra kontaktlærer til avdelingsleder. Han argumenterer med at det er for ikke å skade de gode relasjonene mellom lærerne. Ingen spør hva jeg opplever, nemlig at man blir dolket i ryggen både av kolleger og ledelsen ved avdelingsleder. I mine første 42 år som lærer var jeg vant til

at lærere som hadde en felles elev samhandlet med den eleven det gjaldt. Ingen informerte meg om at praksisen til midlertidige assisterende rektor NN og OHGs rektor ensidig fokuserer på elevenes rettigheter. Konsekvensen blir at hva en lærer føler og mener, har ingen betydning. Jeg stiller meg spørsmål om denne praksisen gjelder for mange av mine øvrige kolleger.

«Hvis du ikke har andre argumenter, så kan du si at vedkommende er personlighetsforstyrret»

Avdelingsleder på OHG hevder at han har mottatt mange klager om meg i tiden fra 2013 og gjennom årene. Jeg protesterer og sier at det er tre klager. To anonyme brev som jeg ikke fikk se og ett som jeg fikk opplest og som førte til et svarbrev av 7.mai 2017. Den eneste klagen som var gjenkjennbar, var en elev som selv ville bestemme dag og tid for når jeg kunne ha en faglig vurdering av henne. Videre påstår avdelingsleder at det har vært veldig mange møter om elevklager, og at dette kan forklares ved at det er visse personlighetstrekk ved meg som går igjen og som derfor må kalles stabile trekk. Midlertidige assisterende rektor NN korrigerer ham ved å si at avdelingsleder ikke mener å si 'personlighetstrekk', men selvsagt bare 'stabile trekk ved min læreratferd'.

Jeg responderer på denne vurderingen av min psykiske helse ved å si at hvis den skal evalueres, så ber jeg at det blir gjort av kvalifiserte fagfolk. Nå opplever jeg at mine overordnede passerer en etisk grense og ber om at møtet avsluttes. Avdelingsleder, som aldri i mine seks år på OHG har formulert noe i nærheten av en empatisk eller omsorgsfull setning, sier nå i kjent stil at klageskriftet var en varslings fra elevenes side. Videre påstår han at varslere har krav på anonymitet.

Jeg har gjennom årene hørt mye som jeg har reagert på fra mine ledere, men denne står i stil med tidligere assisterende rektor på Persbråten vgs, som hevdet at arbeidsmiljøloven kun var veiledende for skoleverket. Som alle som jobber i skolen bør vite, er elever aldri i posisjon til å bruke varslingsverktøyet. Til det skal man ha et ansettelsesforhold i virksomheten.

Avslutningsvis lovet midlertidige assisterende rektor NN å sende juristen dokumentasjon på klager som gjaldt meg. De ble, så langt jeg er blitt informert, aldri sendt. Jeg tviler på at slik dokumentasjon overhodet finnes. Bortsett fra i avdelingsleders lille «blå bok», som han skriver i enten når elever anonymt besøker ham eller han har medarbeidersamtaler med kolleger han har personalansvar for. Ingen har noen gang sett innholdet av den. Min konklusjon blir: Siden fagforeningen ikke har virkemidler som skolen bryr seg om, fikk det ikke noen konsekvenser at skolen benekter at det å ta fra meg timer i skoleåret var en arbeidsrettslig reaksjon.

«De urørlige»

Enhver forelder vet at det å oppdra barn og unge mennesker handler om å stille rimelige krav og forventninger og sette grenser. Det å være lærer handler om mye av det samme, bare med 30 til 35 unge mennesker i samme alder i et trangt klasserom. Som øvingslærer for Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS), (tidligere Ped.sem) over tre tiår har jeg alltid fokusert på at elevene skal føle at du som lærer har et hjerte som banker for dem. Som profesjonelle lærere kan vi ikke ensidig dele ut ros og gode karakterer når eleven ikke leverer tilstrekkelig faglig. Jeg har ofte hørt av tidligere elever at jeg var streng, men rettferdig og framfor alt at de lærte mye i mine timer. Jeg brenner for mine fag og har stor glede å formidle dem. Det som imidlertid blir en stadig større utfordring for de fleste lærere, er at elevene har fått så stor makt at mange lærere ikke har anledning til, eller tør, å være tydelige

voksenpersoner. Lærernes naturlige autoritet er på vikende front. På et eller annet tidspunkt oppsto ideen om at skolen er en bedrift som skal selge en tjeneste (undervisning og karakterer) som kundene (elevene) skal kjøpe. Og som for andre salgsbedrifter er det viktig å selge mest mulig, dvs. å få så mange elever som mulig til å søke seg inn på den enkelte skole. Konsekvensen av denne tankegangen er at den enkelte skole er en merkevare og at kundene må behandles med silkehansker slik at de hele tiden er mest mulig fornøyde. Med andre ord: Kunden har alltid rett. Eleven har alltid rett.

Det som bekymrer meg sterkt ved denne nedbyggingen av læreres autoritet og praksisen ved paragraf 9 A 5, er at eleven ikke lærer seg å stå i frustrasjonen over at en lærer kan ha grunn til å mene noe annet enn eleven. Den nye skolen kommuniserer ikke at læring krever hardt arbeide og en del prioritering av de mange tilbud ungdom har i sin hverdag. Elevene trenger å erfare å stå i en til tider krevende prosess for så på sikt høste en god vurdering. Min spådom er at elever fra dagens rettighetsbaserte skole vil slite med å tilpasse seg samfunnet utenfor, den dagen de møter forventninger og krav fra samfunnet de skal være en del av.

Et eksempel på «de urørliges» rettigheter. Fra skolegården

Notat fra privat kommunikasjon med den aktuelle lærer juli 2020.

«En fersk kvinnelig lærer på en Osloskole hadde inspeksjon i et friminutt og oppdaget uro på den andre siden av skolegården. En 10-klassing satt oppå en medelev og slo bakhodet hans i asfalten gjentatte ganger. Læreren løp til og prøvde å skille de to, men greide det først ikke, og eleven som utøvde vold, fortsatte å slå den andres bakhode i asfalten. Læreren gikk da bak eleven, som var helt rabiatt, og slo armene om ham og dro ham opp og ventet på hjelp. Den kom ikke, og eleven greide etter en stund å rive seg løs. Da snudde han seg mot læreren og slo henne i ansiktet med knyttneven og spyttet henne i ansiktet. Omsider kom en kollega henne til unnsetning.

Den unge læreren, som blødde fra munnen, fikk beskjed om å gå på rektors kontor og fylle ut et avviksskjema. Hun fikk ikke noe tilbud om å ta seg fri resten av dagen eller tilbud om legeundersøkelse, samtale med psykolog eller skoleetatens kriseteam. Ikke engang skolens helsesøster ble tilkalt. Rektor innkalte ikke læreren til en samtale før en annen lærer ba ham om det. På møtet fikk læreren beskjed om at hun ikke hadde lov til å gå imellom hvis elever sloss, og hun satt igjen med et bestemt inntrykk at det var hennes egen feil at hun var blitt slått av eleven. Rektor viste henne også bilder av flere mulige gjerningsmenn. Læreren pekte ut den som hadde slått og spyttet, men rektor hevdet at den eleven ikke var på stedet da han og noen mannlige lærere kom ut i skolegården etterpå. Dermed ble saken «henlagt».

Læreren, som var helt ny på skolen, ville rapportere hendelsen til verneombudet, men hun fant ingen oppslag om hvem som var verneombud. Da hun spurte kolleger, svarte de at de ikke visste hvem det var. Etter det var det ingen som snakket med læreren om det som hadde skjedd. Hun hørte heller aldri noe fra skoleetaten eller Arbeidstilsynet, som trolig aldri fikk melding om «avviket». Det hører med til historien at læreren aldri ble informert om hvordan hun skulle forholde seg i slike situasjoner».

Det bør nevnes at eleven som her mishandlet en annen elev aldri fikk en atferds anmerkning, enn mindre ble snakket til rette.

Hvilket menneskesyn har min arbeidsgiver Osloskolen overfor oss lærere? Ut ifra min erfaring er det nå slik at langt over 40 års erfaring i klassen har gått fra å være en ressurs, til å bli et «problem». For tjue år siden fikk vi erfarne lærere allerede høre at vi var

privatpraktiserende og gammeldagse. Forakten for erfaring og egne selvstendige meninger ble med tiden mer konkret. Aldersdiskrimineringen er lite tilslørt.

Hvem blir den neste som får gjennomgå?

En kan spørre seg: Hva slags mennesker sitter i arbeidsgiverposisjoner i Osloskolen? Hvordan kan de utsette meg for den historien du nettopp har lest? Hvordan kan de se bort fra det faktum at jeg ble skadet på min arbeidsplass fordi ledelsen holdt tilbake livsnødvendig informasjon for oss ansatte? Hvordan er det mulig at ledelsen år etter år finner på det ene sjofle angrepet etter det andre på meg for langsomt å forme bilde av meg som en uempatisk, voldelig og uønsket lærer?

Hvis alle mine kolleger hadde blitt behandlet som meg, er det min påstand at all undervisning ville stoppet opp på OHG. Med 30 til 35 elever i klassen er det normalt at to - tre elever i noen settinger kan føle ubehag i en læringssituasjon. Grunnen til at akkurat jeg på min nye skole ble rammet av ledelsens såkalte handlingsplikt, er at jeg etter angrepet på meg den 15.mai 2014 ble knyttet til en historie som Utdanningsetaten sentralt og ledelsen ved OHG lokalt ønsket å glemme fortrest mulig. Jeg måtte altså vekk, koste hva det koste ville.